

EDUKACJA MIĘDZYKULTUROWA

2017, nr 1 (6)

Uniwersytet Śląski w Katowicach
Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji

adam marszałek

EDUKACJA MIĘDZYKULTUROWA

Rada Naukowa:

José L. da Costa (University of Alberta, Edmonton, Kanada), Ludmiła L. Choruzha (Київський університет імені Бориса Грінченка, Ukraina), Sixto Cubo Delgado (Universidad de Extremadura, Hiszpania), Manuel Lucero Fustes (Universidad de Extremadura, Badajoz, Hiszpania), Zenon Jasiński (Uniwersytet Opolski), Bronislava Kasáčová (Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica, Słowacja), Piet Kommers (University of Twente, Holandia), Hristo Kyuchukov (Freie Universität Berlin, Niemcy), Tadeusz Lewowicki (Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP w Warszawie – przewodniczący Rady), Włodimir I. Ługowij (Національна академія педагогічних наук України, Ukraina), William New (Beloit College, WI, USA), Jerzy Nikitorowicz (Uniwersytet w Białymstoku), Marian Nowak (Katolicki Uniwersytet Lubelski), Katarzyna Olbrycht (Uniwersytet Śląski), Idzi Panic (Uniwersytet Śląski), Irina A. Pisarjenko (Российский Государственный Педагогический Университет им. А. И. Герцена, Санкт-Петербург, Rosja), Wiktor Rabczuk (PEDAGOGIUM Wyższa Szkoła Nauk Społecznych w Warszawie), Jana Raclavská (Ostravská univerzita v Ostravě, Republika Czeska), Halina Rusek (Uniwersytet Śląski), Andrzej Sadowski (Uniwersytet w Białymstoku), Mirosław Sobiecki (Uniwersytet w Białymstoku), Lech A. Suchomłynow (Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Ukraina), Marta M. Urlińska (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)

Zespół Redakcyjny:

Ewa Ogrodzka-Mazur (redaktor naczelny), Alina Szczurek-Boruta (zastępca redaktora naczelnego, redaktor tematyczny), Barbara Grabowska, Anna Szafrąńska (sekretarze redakcji, redaktorzy tematyczni), Adam Mikrut (redaktor statystyczny), Urszula Klajmon-Lech (redaktor językowy – język polski), Agata Cienciała (redaktor językowy – język angielski)

Adres Redakcji:

„Edukacja Międzykulturowa”

Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji

ul. Bielska 62, 43–400 Cieszyn

tel. 33 8546202; <http://weinoe.us.edu.pl/content/weinoe/edukacja-miedzykulturowa>

Recenzenci: Laura de la Trinidad Alonso Díaz, Jaroslav Balvín, Krystyna Bleszyńska, Pavol Dancák, Wioleta Danilewicz, Przemysław Paweł Grzybowski, Halina Grzymała-Moszczyńska, Andrej Harbatski, Soňa Kariková, Leszek Korporowicz, Mariusz Korczyński, Kazimierz Kossak-Główczewski, Jacek Kurzepa, Josef Malach, Hanna Mamzer, Stefan Mieszalski, Jolanta Miluska, Tadeusz Miluski, Dorota Misiejuk, Jolanta Muszyńska, Inetta Nowosad, Anna Odrowąż-Coates, Jelena Petrucijová, Andrzej Radziewicz-Winnicki, Petro Sauch, Tadeusz Siwek, Swietłana Sysojewa, Barbara Weigl, Teresa Wilk, Dariusz Wojakowski

Redaktorzy naukowemu tomu: Ewa Ogrodzka-Mazur, Anna Szafrąńska

Redaktor prowadzący: Paweł Jaroniak

Redaktor techniczny: Ryszard Kurasz

Korekta: Sylwia Sass

Projekt logo: Tadeusz Lewowicki

Projekt okładki: Krzysztof Galus

© Copyright by Wydawnictwo Adam Marszałek & Uniwersytet Śląski w Katowicach
Toruń 2017

ISSN 2299-4106

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet Śląski w Katowicach

Wydawnictwo prowadzi sprzedaż wysyłkową:

tel./fax 56 648 50 70; e-mail: marketing@marszalek.com.pl

Wydawnictwo Adam Marszałek, ul. Lubicka 44, 87–100 Toruń

tel. 56 664 22 35, 56 660 81 60, e-mail: info@marszalek.com.pl, www.marszalek.com.pl

Drukarnia nr 2, ul. Warszawska 54, 87–148 Łysomice, tel. 56 678 34 78

Spis treści

Wprowadzenie	11
---------------------------	-----------

ARTYKUŁY I ROZPRAWY

JERZY NIKITOROWICZ

Edukacja międzykulturowa w procesie przeciwstawiania się dehumanizacji i infrahumanizacji	19
--	----

PETRO SAUKH

The methodological strategy of architectonics of multicultural education in the postmodern era	36
---	----

EDUKACJA MIĘDZYKULTUROWA NA ŚWIECIE

SOŃA KARIKOVÁ, RUŽENKA ŠIMONIOVÁ-ČERNÁKOVÁ

National identity of future teachers in Slovakia and Serbia	53
---	----

MICHAŁ ANTONOWICZ

Język polski jako element współpracy międzykulturowej – na przykładzie stowarzyszeń polonijnych na terenie Przyirtysza w Syberii Zachodniej	73
---	----

EKATERINA SKAKOWSKA

Polonijne placówki kulturowo-oświatowe w regionie wschodniosyberyjskim	85
---	----

ANTON DRAGOMILETSKII, ŁUKASZ MATUSIAK

Edukacja wielokulturowa w systemie oświatowym Federacji Rosyjskiej – od teorii do praktyki edukacyjnej	101
---	-----

KOMUNIKATY Z BADAŃ

- MARIUSZ KORCZYŃSKI, AGATA ŚWIDZIŃSKA
Wrażliwość międzykulturowa studentów
z pogranicza polsko-ukraińskiego 113
- ANNA SZAFRAŃSKA
Pogranicze polsko-czeskie jako przestrzeń budowania
współpracy transgranicznej z perspektywy nauczycieli 130

FORUM PEDAGOGÓW MIĘDZYKULTUROWYCH

- HYNEK BÖHM
Comparison of the role of EU funds for Czech-Polish
cross-border cooperation of schools 145
- ZUZANNA BŁAJET, PIOTR BŁAJET
Metafora z motywem psa, czyli o bliskości odległych kultur 163

PRAKTYKA EDUKACYJNA

- URSZULA NAMIOTKO
Teatr jako metoda kształtowania kompetencji międzykulturowych 185
- KARINA PASTUSZKA
Edukacja wielokulturowa na lekcjach języka obcego
w klasach niższych. Propozycje praktycznych rozwiązań
dla nauczycieli 196

OŚRODKI NAUKOWO-BADAWCZE ZAJMUJĄCE SIĘ EDUKACJĄ MIĘDZYKULTUROWĄ W POLSCE

ILONA NOWAKOWSKA-BURYŁA

Powstanie i działalność Zakładu Edukacji Międzykulturowej
na Wydziale Pedagogiki i Psychologii
Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie 209

RECENZJE

MARIA DUDZIKOWA

Przemysław Paweł Grzybowski:
*Śmiech w edukacji: od szkolnej wspólnoty śmiechu
po edukację międzykulturową* 217

EWA OGRODZKA-MAZUR

Anna Młynarczuk-Sokołowska:
*Od obcości do inności. Międzykulturowa edukacja nieformalna
na przykładzie działań polskich organizacji pozarządowych* 219

JOANNA CUKRAS-STELĄGOWSKA

Ewa Sowa-Behtane:
Rodziny wielokulturowe 222

WILLIAM NEW

Hristo Kyuchukov, Tadeusz Lewowicki, Ewa Ogrodzka-Mazur (eds):
Intercultural education: concepts, practice, problems 224

ROZPRAWY HABILITACYJNE I DOKTORSKIE

Prace habilitacyjne i doktorskie z zakresu edukacji
wielo- i międzykulturowej obronione w 2016 roku w dyscyplinie
pedagogika 231

KRONIKA

ANNA MEYNARCZUK-SOKOŁOWSKA

„Polityka edukacyjna w kształtujących się społeczeństwach wielokulturowych”

Białystok – Lipowy Most, 29–31 maja 2016 roku 235

ŁUKASZ KWADRANS, EWA SOWA-BEHTANE, MAGDALENA URLIŃSKA

„Młodzi. Przeciw czemu się buntują? Czego pragną? Co budują?”

Kraków, 9–10 czerwca 2016 roku 242

ALEKSANDRA MINCZANOWSKA, ALICJA HRUZD-MATUSZCZYK

„Spotkania transgraniczne – mniejszości narodowe i etniczne”

Cieszyn – Czeski Cieszyn – Ustroń, 19–21 czerwca 2016 roku 248

DOROTA MISIEJUK, JOLANTA MUSZYŃSKA

IX Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny

Sekcja 5. „Tożsamość człowieka – pedagogika wobec różnorodności”

Białystok, 21–23 września 2016 roku 253

BIBLIOGRAFIA

Prace z edukacji wielo- i międzykulturowej wydane w roku 2016 259

Nota o autorach 262

Contents

Introduction	11
---------------------------	-----------

ARTICLES AND TREATISES

JERZY NIKITOROWICZ

Intercultural education in the process of opposing dehumanization and inhumanization	19
---	----

PETRO SAUKH

The methodological strategy of architectonics of multicultural education in the postmodern era	36
---	----

INTERCULTURAL EDUCATION WORLDWIDE

SOŇA KARIKOVÁ, RUŽENKA ŠIMONIOVÁ-ČERNÁKOVÁ

National identity of future teachers in Slovakia and Serbia	53
---	----

MICHAŁ ANTONOWICZ

The Polish language as an element of intercultural cooperation – the case of the Polish community associations in the Irtys Region in Western Siberia	73
---	----

EKATERINA SKAKOWSKA

Cultural-educational centres of the Polish community in Eastern Siberia	85
--	----

ANTON DRAGOMILETSKII, ŁUKASZ MATUSIAK

Multicultural education in the educational system of the Russian Federation – from theory to educational practice	101
--	-----

RESEARCH REPORTS

- MARIUSZ KORCZYŃSKI, AGATA ŚWIDZIŃSKA
Intercultural sensitivity of students
in the Polish-Ukrainian borderland 113
- ANNA SZAFRAŃSKA
The Polish-Czech borderland as a space for building
transfrontier cooperation – the teachers’ perspective 130

FORUM OF INTERCULTURAL EDUCATORS

- HYNEK BÖHM
Comparison of the role of EU funds for Czech-Polish
cross-border cooperation of schools 145
- ZUZANNA BŁAJET, PIOTR BŁAJET
A metaphor with the dog motif – about the closeness
of distant cultures 163

EDUCATIONAL PRACTICE

- URSZULA NAMIOTKO
Theatre as a method of shaping intercultural competences 185
- KARINA PASTUSZKA
Multicultural education on a foreign language lesson
in lower classes. Practical solutions for teachers 196

RESEARCH CENTRES FOR INTERCULTURAL EDUCATION IN POLAND

ILONA NOWAKOWSKA-BURYŁA

The rise and activity of the Department of Intercultural Education
of the Faculty of Education and Psychology
at Maria Curie Skłodowska University in Lublin 209

REVIEWS

MARIA DUDZIKOWA

Przemysław Paweł Grzybowski:
*Śmiech w edukacji: od szkolnej wspólnoty śmiechu
po edukację międzykulturową*
[Laughter in education: from the school community
of laughter to intercultural education] 217

EWA OGRODZKA-MAZUR

Anna Młynarczuk-Sokołowska:
*Od obcości do inności. Międzykulturowa edukacja nieformalna
na przykładzie działań polskich organizacji pozarządowych*
[From strangeness to otherness. Informal intercultural education
exemplified by the activities of Polish non-government
organizations]
219

JOANNA CUKRAS-STELĄGOWSKA

Ewa Sowa-Behtane:
Rodziny wielokulturowe [Multicultural families] 222

WILLIAM NEW

Hristo Kyuchukov, Tadeusz Lewowicki, Ewa Ogrodzka-Mazur (eds):
Intercultural education: concepts, practice, problems 224

HABILITATION AND DOCTORAL THESES

- Habilitation and doctoral theses on multi – and intercultural education
defended in 2016 in the discipline pedagogy 231

CHRONICLE

ANNA MEYNARCZUK-SOKOŁOWSKA

- Educational policy in multicultural societies
in the state of shaping
Białystok – Lipowy Most, 29th–31st May, 2016 235

ŁUKASZ KWADRANS, EWA SOWA-BEHTANE, MAGDALENA URLIŃSKA

- The young. What do they rebel against?
What do they want? What do they build?
Cracow, 9th–10th June, 2016 242

ALEKSANDRA MINCZANOWSKA, ALICJA HRUZD-MATUSZCZYK

- Meetings across the border – national and ethnic minorities
Cieszyn – Czech Cieszyn – Ustroń, 19th–21st June, 2016 248

DOROTA MISIEJUK, JOLANTA MUSZYŃSKA

- 9th National Pedagogical Congress – Section 5. Human identity –
education in the face of diversity
Białystok, 21st–23rd September, 2016 253

BIBLIOGRAPHY

- Works on multi – and intercultural education published in 2016 259

- Biographical notes** 262

Wprowadzenie

Edukacja międzykulturowa – w opinii Tadeusza Lewowickiego – ma wspólnie szansę stać się ideologią i praktyką oświatową, która odwołuje się do wspólnotowych i uniwersalnych wartości, a przy tym jest wyobrażalna w poczynaniach dydaktycznych i wychowawczych. Wydaje się też pozytywną, konstruktywną odpowiedzią na ważne wyzwania wobec społeczeństw współczesnej Europy¹. Taki model edukacji sprzyja poznawaniu, rozumieniu i – co najważniejsze – akceptowaniu różnych kultur i tworzących je podmiotów. Przygotowuje także do współpracy i wzajemnego korzystania z dorobku różnych społeczności. Uwzględnia i szanuje odmienności etniczne, społeczne i kulturowe oraz związane z nimi różne wizje świata. Jest procesem dialogu kultur, chroni z jednej strony – przed homogenizacją czy uniformizacją i wyjałowieniem kulturowym, a z drugiej – przed ego(etno)centryzmem.

Szósty tom „Edukacji Międzykulturowej” – czasopisma redagowanego przez pracowników Zakładu Pedagogiki Ogólnej i Metodologii Badań oraz Pedagogiki Społecznej i Edukacji Międzykulturowej Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie, Uniwersytetu Śląskiego – zawiera artykuły, w których podejmowane są zarówno teoretyczne odniesienia, jak i praktyczne działania dotyczące edukacji wielo- i międzykulturowej.

Tom otwiera tekst Jerzego Nikitorowicza pt. *Edukacja międzykulturowa w procesie przeciwstawiania się dehumanizacji i infrahumanizacji*, w którym Autor wyraża niepokój, wskazując, że paradygmat współlistnienia kultur jest coraz częściej podważany mniej lub bardziej świadomymi wypowiedziami i działaniami. W tekście podjęta została próba odpowiedzi na pytanie, w jakim zakresie zatraciliśmy wartości humanistyczne i postawę wrażliwości. A szczególnie istotne w kontekście wydarzeń w Europie jest poruszenie problemu ideologizacji narodu, i w tym kontekście pojawiających się nowych zadań dla edukacji międzykulturowej.

¹ T. Lewowicki: *W poszukiwaniu modelu edukacji międzykulturowej*. W: T. Lewowicki, E. Ogrodzka-Mazur, A. Szczurek-Boruta (red.): *Edukacja międzykulturowa w Polsce i na świecie*. Katowice 2000, UŚ, s. 32.

Z kolei Petro Saukh proponuje w swoich rozważaniach zamianę pojęcia „edukacja wielokulturowa” na „edukację polietniczną”. Autor wskazuje na problemy, które obserwuje na Ukrainie, a których podłoże stanowi wielokulturowość – utrudniająca harmonizację życia społecznego oraz procesy dialogu międzykulturowego i porozumiewania się.

Dział *Edukacja międzykulturowa na świecie* prezentuje słowackie, serbskie i rosyjskie doświadczenia w zakresie realizacji edukacji wielo- i międzykulturowej. Soňa Kariková i Ruženka Šimoniová-Černáková dokonują porównania konstruowania tożsamości narodowej przez przyszłych nauczycieli w Słowacji i Serbii. Autorki – wykorzystując do opisu danych analizy statystyczne – prezentują istotne wnioski: przyszli nauczyciele w Słowacji prezentują wyższy poziom i większą stałość tożsamości narodowej. Warto podkreślenia jest to, że świadomość narodowa słowackich przyszłych nauczycieli wzmacniana jest poczuciem patriotyzmu, a z kolei studentów serbskich – poczuciem nacjonalizmu. Jest to szczególnie istotne w kontekście kształcenia przyszłych nauczycieli, zwłaszcza – jak zauważają autorki – włączenia do procesu edukacji zajęć z zakresu edukacji międzykulturowej i potrzeby kształtowania zachowań tolerancyjnych².

Teksty dwojga autorów – Michała Antonowicza i Ekateriny Skakowskiej – dotyczą zagadnień związanych z Syberią. W tekście *Język polski jako element współpracy międzykulturowej – na przykładzie stowarzyszeń polonijnych na terenie Przyirtysza w Syberii Zachodniej*, autor ukazuje współczesną działalność stowarzyszeń polonijnych funkcjonujących na terytorium Przyirtysza na Syberii Zachodniej. Szczególną rolę przypisuje Michał Antonowicz działalności z zakresu nauki języka polskiego, która – jak podkreśla – służy tworzeniu pomostu międzykulturowego na terenie Omska i okolic.

W kolejnym artykule został przybliżony obszar wschodniej Syberii. Również w tym tekście zostały zaprezentowane działania polonijnych placówek kulturalno-oświatowych. Autorka opisała szereg organizacji polonijnych – odnosząc się do ich historii i aktualnej działalności – w sposób szczególnie zwracając uwagę na ich rolę w kultywowaniu polskich tradycji oraz w podtrzymywaniu polskiej tożsamości kulturowej.

Edukacja wielokulturowa w Rosji jest przedmiotem zainteresowania dwóch studentów Uniwersytetu Śląskiego – Antona Dragomiletskiego i Łukasza Matusiaka. Niestety w Rosji, jak podkreślają autorzy, mimo funkcjo-

² S. Kariková, R. Šimoniová-Černáková: *National identity of future teachers in Slovakia and Serbia*. Tekst zamieszczony w tym tomie.

nowania wielu narodów i kultur, których wolność i różnorodność chroniona jest Konstytucją, edukacja wielo- i międzykulturowa ciągle pozostaje pojęciem mało znanym i jest rozumiana bardzo jednostronnie. W tekście została zaprezentowana m.in. koncepcja E. R. Khakimova, wyróżniającego różne typy edukacji wielokulturowej: od edukacji wielo-etno-kulturowej (mającej charakter międzyetniczny), poprzez edukację wielo-socjo-kulturową (rozszerzoną na każdą z grup społecznych, które wchodzi w skład społeczeństwa, i nadającą im status oddzielnej kultury), aż do wielo-jednostkowo-kulturowej (przyjmującej, że każda jednostka w procesie edukacji jest w stanie łączyć w sobie różne kultury, występować jako podmiot dialogu kulturowego). Autorzy – tak jak sugerują w tytule opracowania: *Edukacja wielokulturowa w systemie oświatowym Federacji Rosyjskiej – od teorii do praktyki edukacyjnej* – omawiają również zagadnienia związane z realizacją, czy raczej brakiem realizacji założeń edukacji międzykulturowej w Rosji.

Mariusz Korczyński i Agata Świdzińska przeprowadzili wśród studentów polskich i ukraińskich, studiujących na uczelniach wyższych w Lublinie, badania pilotażowe z wykorzystaniem Skali Wrażliwości Międzykulturowej autorstwa G. Chena i W. Starosty. Badania pozwoliły na ustalenie różnic między poziomem wrażliwości międzykulturowej studentów polskich i ukraińskich w trzech podskalach: szacunku dla różnic kulturowych, pewności w interakcjach oraz przyjemności w interakcjach. Autorzy, na podstawie uzyskanych wyników badań, sformułowali postulat zwiększenia intensywności działań edukacyjnych – służących poszerzeniu i pogłębieniu kompetencji do komunikacji międzykulturowej – wśród studentów polskich.

Kolejny komunikat został opracowany na podstawie wyników badań realizowanych wśród nauczycieli na pograniczu polsko-czeskim. Nauczyciele są grupą tych osób, które mają strategiczne znaczenie w obecnej i perspektywicznej współpracy międzynarodowej. Od ich postaw, działań, sposobu opisu sąsiadów zależy w dużej mierze nastawienie kolejnych pokoleń do realizowania wspólnych przedsięwzięć. Autorka podkreśla, że szczególne znaczenie ma udział w tzw. projektach „miękkich”, które mają na celu stworzenie przestrzeni do zbliżenia do siebie, wzajemnego poznania, budowania międzykulturowej świadomości³.

³ A. Szafrąnska-Gajdzica: *Pogranicze polsko-czeskie jako przestrzeń budowania współpracy transgranicznej z perspektywy nauczycieli*. Tekst zamieszczony w tym tomie.

Forum pedagogów międzykulturowych zawiera dwa teksty. Pierwszy z nich został przygotowany przez Hynka Böhma – który z perspektywy koordynatora i uczestnika licznych projektów transgranicznych przedstawia współpracę na pograniczu polsko-czeskim w trzech euroregionach. Autor zwraca między innymi uwagę na znaczenie sekretariatów euroregionów – jako „komórek” odpowiedzialnych za wyznaczanie działań, które są traktowane jako priorytetowe, i którym przyznaje się pierwszeństwo w sytuacji aplikowania po fundusze. W efekcie, np. w obszarze dotyczącym współpracy transgranicznej szkół, mimo chęci i podejmowanych działań oddolnych, w niektórych euroregionach (Těšín/Cieszyn czy Silesia) rzadko projekty takie są realizowane.

Przedmiotem zainteresowania kolejnych autorów są przysłowia, aforyzmy, związki frazeologiczne, wyrażenia przysłowiowe i porzekadła wykorzystujące motyw psa w opisie jakiejś cechy ludzkiej lub zjawiska świata rzeczywistego, występujące w języku polskim oraz w językach należących do irańskiej grupy językowej: perskim, tadżyckim i szugnońskim. Jak wskazują dane uzyskane z analiz porównawczych, mimo odległości i znacznych różnic kulturowych, istnieją w tym zakresie znaczne podobieństwa, wskazujące na istnienie w jakiejś głębszej warstwie faktycznej jedności doświadczenia człowieka niezależnie od różnic dzielących ludzi żyjących w różnych kulturach.

Dział *Praktyka edukacyjna* otwiera tekst Urszuli Namiotko, w którym podejmuje zagadnienie międzykulturowości w działaniach teatrów zajmujących się w swej pracy tematem wielokulturowego dziedzictwa północno-wschodniego pogranicza Polski. Autorka dostrzega elementy wspólne dla pracy teatru międzykulturowego i działań wielokulturowych teatrów niezawodowych między innymi w kwestii poszanowania odmienności, wymianie kulturowej czy łączeniu przeszłości ze współczesnością. Z kolei w tekście *Edukacja wielokulturowa na lekcjach języka obcego w klasach niższych. Propozycje praktycznych rozwiązań dla nauczycieli* zaprezentowane zostały analizy uzyskanych wyników badań dotyczących wprowadzania treści z zakresu edukacji wielokulturowej na lekcjach języka obcego na etapie kształcenia wczesnoszkolnego.

Wzorem wcześniejszych numerów „Edukacji Międzykulturowej”, w tomie 6 został zaprezentowany lubelski ośrodek naukowo-badawczy zajmujący się problematyką edukacji międzykulturowej. Tekst *Powstanie i działalność Zakładu Edukacji Międzykulturowej na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie* przygotowany przez Ilo-nę Nowakowską-Buryłę – prezentuje najważniejsze osiągnięcia naukowe, dydaktyczne oraz organizacyjne Zakładu Edukacji Międzykulturowej, kie-

rowanego przez dr. hab. prof. UMCS Mariusza Korczyńskiego. Aktualnie Zakład koncentruje swoją działalność naukowo-badawczą wokół kwestii wielo- i międzykulturowości, kontaktów między reprezentantami różnych kultur i religii, kompetencji międzykulturowych oraz społeczno-kulturowej tożsamości w dynamicznie zmieniającym się świecie, uwarunkowanych globalną migracją, w tym aktywnie rozwijającą się polską emigracją zarobkową, bliskością pogranicza polsko-ukraińskiego oraz funkcjonowaniem mniejszości narodowych, etnicznych i religijnych.

Przedkładany Czytelnikom kolejny numer czasopisma „Edukacja Międzykulturowa” zawiera także recenzje wybranych publikacji oraz wykaz prac z edukacji wielo- i międzykulturowej wydanych w 2016 roku, jak również kronikę najważniejszych wydarzeń naukowych z tego samego roku. Wzbogacenie prezentowanych materiałów stanowi wykaz rozpraw habilitacyjnych i doktorskich z zakresu edukacji wielo- i międzykulturowej obronionych w dyscyplinie pedagogika.

* * *

W imieniu zespołu redakcyjnego i Rady Naukowej czasopisma „Edukacja Międzykulturowa” pragniemy podziękować wszystkim Recenzentom i Autorom za twórczy namysł nad problematyką wielo- i międzykulturowości.

Wydanie tego numeru czasopisma „Edukacja Międzykulturowa” stało się możliwe dzięki niezmiennej przychylności i pomocy władz akademickich Uniwersytetu Śląskiego Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie oraz Wydawnictwa Adam Marszałek.

Ewa Ogrodzka-Mazur
Anna Szafrńska-Gajdzica